

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ
ВГО «СПІЛКА ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ УКРАЇНИ»**

**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**FORMATION OF SUSTAINABLE
LAND USE: PROBLEMS AND
PROSPECTS**

**Матеріали I Міжнародної
науково-практичної конференції**

19-20 листопада 2020 року

Київ 2020

Кравченко О.М.,

аспірантка

Національний університет біоресурсів і природокористування

України

м. Київ

ЧОМУ ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ Є ОСНОВОЮ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Пандемія коронавірусу наочно продемонструвала, що на перший план у людини завжди виходить економічне та фінансове становище. Без матеріальних запасів люди не можуть оплатити вартісне лікування, не можуть потрапити в лікарню, в кінці-кінців погіршують свій раціон в угоду більш дешевим продуктам харчування лише для того, щоби вижити.

Економічний стан українців значно погіршився, впала купівельна спроможність. Це підтверджує опитування, проведене в серпні Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) спільно з мюнхенським дослідницьким центром ifo Institute [1]. Опитування включало в себе дві групи країн, з якими співпрацює ЄБРР – вісім менш розвинених країн (Білорусь, Єгипет, Греція, Угорщина, Польща, Сербія, Туреччина та Україна) та шість більш розвинених європейських країн (Франція, Німеччина, Італія, Нідерланди, Іспанія та Швеція). Всього було опитано 40 тис. людей. Це опитування продемонструвало, що в країнах з першої групи більше людей втратили роботу і більше компаній закрилися через коронакризу, ніж через фінансову кризу 2008-2009 років. Крім того, виявилось, що нинішня криза набагато сильніше вдарила по людях з низьким рівнем доходів.

67,5% українських респондентів заявили, що фінансовий стан їх сімей погіршився через кризу (ситуація гірша тільки в Єгипті - 78,3%). 15,9% опитаних українців заявили, що втратили роботу; 22,4% - що їм довелося піти у відпустку; 10,7% - що їх відправили в тимчасову відпустку без збереження зарплати. 17,9% українських респондентів сказали, що тепер працюють менше. Більше працюють 24,2% опитаних. Четверть учасників опитування сказали, що влаштувалися на другу роботу. 26,6% заявили, що їм довелося закрити сімейний бізнес. 13,7% українців відзначили, що в їх роботі нічого не змінилося.

Також учасники опитування відповідали на питання щодо зниження своїх витрат. Згідно з результатами опитування, на їжу тепер витрачають менше 26,2% українських респондентів, на предмети розкоші - 45,2%, менше користуються автомобілем - 16,8%, на відпустку - 31,2%.

21,5% респондентів відзначили, що їм довелося пропустити візит до лікаря, 20,7% прострочили платіж за комунальні послуги, 12,1% не змогли зробити платіж по кредиту, 20,4% позичили гроші у друзів або родичів.

Така економічна картина спровокована не тільки коронакризою, а і недолугою економічною політикою, адже у країнах з другої групи негативні відповіді у респондентів зустрічалися у два рази рідше. І, навіть, серед першої групи, Українські респонденти виглядали, як найбільш економічно вразливі серед усіх.

У статті «Взаємодія між поведінкою людини та екологічними системами» професорки Елеанор Джейн Мілнер-Галланд з Оксфордського університету доведено, що при поганій економічній ситуації та низькому рівні життя населення, люди не задумуються про довгострокові екологічні наслідки своєї життєдіяльності і не готові інвестувати у екологізацію їх домогосподарств та бізнесів [2]. Пріоритети звужуються до простого «вижити». Тому, у такій ситуації, сталий розвиток можливий лише при підвищенні рівня життя населення.

Ця ситуація впливає і на розвиток сталого землекористування. Коли у домогосподарств зменшується грошова маса, вони, з одного боку, перестають підтримувати екологічні компанії, що вирощують екологічно чисті продукти, адже вони зазвичай дорожчі, аніж ті, що вирощуються з використанням не екологічних технологій, а з іншого боку такі домогосподарства не ведуть екологічний спосіб життя. При цьому, при зменшенні попиту на екологічно-чисті продукти, екологічні компанії закриваються, привносячи ще більше у економічну кризу або переходять на іншу модель роботи, що не передбачає екологічних рішень для цінової конкуренції на ринку та підвищенні попиту серед стрімко зростаючого соціально незахищеного класу, що живе за межею бідності.

Таким чином, першим фактором для розвитку сталого землекористування є зростання попиту на екологічно-чисті продукти, які дорожчі у собівартості, а також поява можливості вести сталий спосіб життя, тобто сортувати відходи, користуватися більш екологічними видами транспорту, використовувати екологічні види енергії тощо. Для зростання такого попиту потрібно змінювати економічні звички домогосподарств в сторону вибору більш дорогих, екологічних та якісних продуктів. А отже, потрібно піднімати рівень життя населення.

З іншого боку, фактором впливу на стале землекористування залишаються рішення місцевих громад, що керуються розміром місцевого бюджету та потребами населення. Адже стале землекористування – це така система відносин суспільного розвитку, при якій досягається оптимальне співвідношення між економічним зростанням, нормалізацією якісного стану земельних ресурсів, задоволенням матеріальних і духовних потреб

нинішнього та майбутніх поколінь [3]. Таке оптимальне співвідношення має знаходити місцева влада. Отже, чим більший місцевий бюджет, тим більше можливостей для рішень, що направлені на сталі землекористування в рамках громад.

Так як за даними Національного проєкту «Децентралізація» та центрального офісу реформ при Мінрегіоні від 40 до 60% наповнення місцевого бюджету складають податки на доходи фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців [4], то це питання також упирається у необхідність виходу з економічної кризи, створення нових робочих місць та підвищення рівня життя населення.

Перше, що пропонується зробити для забезпечення такого сталого землекористування – це створення адекватного бізнес-клімату на місцях, особливо в тих економічно-депресивних регіонах, де відсутній потужний АПК. Такий бізнес клімат має, в першу чергу, орієнтуватися на мікро-та мале підприємство, що є основою середнього класу, драйвером економіки та основним наповнювачем місцевих бюджетів. Це включає в себе відміну драконівських законів, що знищують малий бізнес [5,6] та зміну політики по відношенню до бізнесу в цілому від комуністичної догми, в якій «підприємець є ворогом народу», до ліберальних підходів невтручання держави в економіку (за виключенням антимонопольної та антитрастової політики у сфері надання комунальних послуг та видобування ресурсів).

Окрім того, пропонується введення податку на виведений капітал (тут і далі ПнВК), що буде стимулювати внутрішні інвестиції шляхом вкладання грошей у внутрішнє виробництво, створення нових робочих місць та модернізації підприємств, в тому числі в рамках нових екологічних стандартів.

Також важливим є відмова від розширення бюджетного витрачання на бюрократичний апарат, що доказав свою неефективність за тридцять років незалежності України, а вкладання державних грошей у державно-приватні партнерства та великі інфраструктурні проєкти.

Висновок: сталі землекористування цілком і повністю залежить від рівня життя населення. Якщо він низький, то економічна поведінка господарств буде завжди направлена на виживання та намагання отримати як можна більший прибуток будь-яким шляхом, що не передбачає вартісні екологічні рішення. Це наочно було продемонстровано коронакризою. Так як драйвером будь-якої економіки та основними наповнювачами бюджету є підприємці, то пріоритетною задачею держави має стати створення сприятливого бізнес-клімату. Це можна досягнути підтримкою малих суб'єктів підприємництва, відмовою від втручання держави в економіку (за виключенням антимонопольного законодавства), введенням ПнВК та

скороченням бюджетних витрат на бюрократичний апарат, натомість перенаправленням цих коштів на інфраструктуру та проекти державно-приватного партнерства.

Список використаних джерел:

1. Pandemic hits EBRD regions harder than advanced Europe – survey // EBRD: веб-сайт. URL: <https://www.ebrd.com/news/2020/pandemic-hits-ebrd-regions-harder-than-advanced-europe-survey.html> (дата звернення 30.10.2020).

2. E. J. Milner-Gulland. Interactions between human behaviour and ecological systems. The Royal Society Publishing. Philosophical Transactions B. 19.01.2012; 367(1586): 270–278. URL: <https://doi.org/10.1098/rstb.2011.0175> (дата звернення 01.11.2020).

3. Мельничук Л.С. Проблеми сталого та раціонального землекористування в Україні Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Землекористування. 2014. Вип. 2. 2014 URL: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/188.pdf> (дата звернення 01.11.2020).

4. Джерела доходів місцевих бюджетів // Децентралізація в Україні : веб-сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/369/2019.pdf> (дата звернення 02.11.2020).

5. Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг : Закон України від 18.03.2020 р. №128-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 46, ст. 296.

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг : Закон України від 02.04.2020 р. №129-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 46, ст. 297.